

STA'LAR KAPSAMINDA HİZMET TİCARETİ MÜZAKERELERİ BİLGİ NOTU

Ülkemiz ile Moldova arasında yürütülecek hizmet ticareti müzakerelerinde “GATS modeli” bir STA metninin esas alınması öngörülmektedir.

GATS kapsamında hizmet sunumu, tüketicinin, hizmetin veya hizmet sunucusunun sınır aşım aşmaması, hizmet sunucusunun gerçek veya tüzel kişi olmasına göre dört başlık altında sınıflandırılmıştır:

Sınır-ötesi hizmet sunumu (Mod 1): Hizmet sunucusu veya alıcısının yer değiştirmedığı, yalnızca hizmetin sınır ötesine geçtiği sunum biçimidir. Uzaktan öğrenme sınır ötesi hizmet sunumuna örnek teşkil etmektedir.

Yurtdışında tüketim (Mod 2): Bir hizmetten faydalanmak üzere, tüketicinin sınır aşarak hizmet sunulduğu ülkeye seyahat ettiği sunum biçimidir. Yurtdışında tatil, öğrenim veya sağlık hizmetlerinden yararlanmak yurtdışında tüketime örnek teşkil etmektedir. Çoğu zaman yatırım akışı söz konusudur.

Ticari varlık (Mod 3): Hizmet sunucusunun başka bir ülkede şube, temsilcilik, yan kuruluş açmak suretiyle bu ülkede ticari varlık göstererek tüketiciye ulaştığı hizmet sunum biçimidir. Banka şubeleri ticari varlık yoluyla hizmet sunumuna örnek teşkil etmektedir.

Gerçek kişilerin varlığı (Mod 4): Gerçek kişilerin doğrudan kendileri veya yabancı bir hizmet sunucusunun çalışanı olarak hizmet sunma amacıyla sınır aştığı hizmet sunma biçimidir. GATS taahhüt listelerinde, hizmet sunma amacıyla sınır aşan gerçek kişiler, bağımsız profesyoneller, şirket içi transferler, iş ziyaretçileri ve sözleşmeye bağlı hizmet sunucuları kategorileri altında sınıflandırılmıştır.

GATS çerçevesinde, taraf ülkelerin taahhüt üstlendikleri sektörlerde pazara giriş ve ulusal muameleye ilişkin engellerin kaldırılması amaçlanmaktadır. Pazara girişe ilişkin olarak, dördü sayısal-kota bazlı, ikisi ayrımcı olmak üzere altı kategoride kısıtlamalar belirlenmiştir.

Sayısal kısıtlar:

- Hizmet sunucularının sayısı
- Hizmet işlem veya varlıklarının değeri
- Faaliyet veya çıktı miktarının sayısı
- Hizmet sunucusu gerçek kişilerin sayısı

Ayrımcılık içeren kısıtlar:

- Tüzel kişi veya ortak teşebbüs gereklilikleri
- Yabancı sermaye katılım oranları

Uygulamada söz konusu kısıtlar, yabancı personel istihdamına yönelik sayısal kısıtlamalar, yönetim kurulu ve yöneticilere yönelik vatandaşlık şartları, faaliyet gösterilmesine izin verilen şirket tipleri, yerli ortak şartı aranması, gayrimenkul edinim kısıtları, kurulum şartları vb. yabancılar tarafından hizmet sunumunu zorlaştırıcı düzenlemeler şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Ulusal muamele, yerli ve yabancı hizmet sunucularına yönelik uygulamaların, yabancı hizmet sunucuları için farklı ve görece zor olmamasını gerektirmektedir. Yabancı gerçek kişi hizmet sunucusunda ülke vatandaşlarında aranmayan eğitim, tecrübe şartlarının aranması,

yalnızca vatandaşlara yönelik vergi avantajları gibi uygulamalar ulusal muamele ilkesini ihlal eden örneklerdir.

Hizmetlerin de dahil olduğu STA’larda ağırlıklı olarak e-ticarete ilişkin hükümlere de yer verilmekte; GATS kapsamında daha spesifik düzenlemeye gidilen mali hizmetler, telekom hizmetleri, gerçek kişilerin hareketliliği gibi sektörel ekler ile Tarafların karşılıklı çıkarları doğrultusunda hukuki bağlayıcılığı değişen ve ilave pazar açılımı hedefleyebilen sektörel ekler de müzakere edilebilmektedir.

Son olarak, hizmet ticaretine ilişkin müzakerelerde sektörleri tanımlamak üzere yaygınlıkla kullanılan “CPC kodları” ana başlıklar itibariyle aşağıda sunulmaktadır.

Dünya Ticaret Örgütü’nün Hizmet Sektörleri Sınıflandırma Listesi (MTN.GNS/W/120)

SEKTÖRLER VE ALT SEKTÖRLER

CPC No.

1. MESLEKİ HİZMETLER

A. Uzmanlık Gerektiren Hizmetler

a. Hukuk hizmetleri	861
b. Muhasebecilik, danışmanlık ve defter tutma hizmetleri	862
c. Vergi ile ilgili hizmetler	863
d. Mimarlık hizmetleri	8671
e. Mühendislik hizmetleri	8672
f. Entegre mühendislik hizmetleri	8673
g. Şehir planlama ve peyzaj mimarlığı hizmetleri	8674
h. Tıbbi ve diş hekimliği hizmetleri	9312
i. Veterinerlik Hizmetleri	932
j. Ebeler, hemşireler, fizyoterapistler ve sağlık görevlileri tarafından sunulan hizmetler	93191
k. Diğer hizmetler	

B. Bilgisayar ve ilgili hizmetler

a. Bilgisayar donanımının yerleştirilmesiyle ilgili danışmanlık hizmetleri	841
b. Yazılım uygulama hizmetleri	842
c. Veri işleme hizmetleri	843
d. Veri tabanı hizmetleri	844
e. Diğer hizmetler	845+849

C. Araştırma Ve Geliştirme Hizmetleri

a. Tabii bilimlerle ilgili AR-GE hizmetleri	851
b. Sosyal ve beşeri bilimlerle ilgili AR-GE hizmetleri	852

c. Disiplinlerarası AR-GE hizmetleri	853
D. Emlakçılık Hizmetleri	
a. Mülkiyet ve kiralamaya konu olan mülkler	821
b. Ücret veya sözleşme karşılığı gayrimenkul hizmetleri	822
E. Kiralama ve Leasing Hizmetleri	
a. Gemilerle ilgili	83103
b. Hava taşıtları ile ilgili	83104
c. Diğer taşımacılık ekipmanına ilişkin	83101+83102+83105
d. Diğer makina ve ekipmanla ilgili	83106-83109
e. Diğer	832
F. Diğer Mesleki Hizmetler	
a. Reklam hizmetleri	871
b. Piyasa araştırması ve kamuoyu yoklaması hizmetleri	864
c. Yönetim danışmanlığı hizmetleri	865
d. Yönetim danışmanlığına bağlı hizmetler	866
e. Teknik inceleme ve analiz hizmetleri	8676
f. Tarım, ormancılık ve avcılığa ilişkin hizmetler	881
g. Balıkçılığa ilişkin hizmetler	882
h. Madencilığe ilişkin hizmetler	883+5115
i. İmalat sektörüne ilişkin hizmetler	884+885 (88442 hariç)
j. Enerji dağıtımına yönelik hizmetler	887
k. Personel istihdam hizmetleri	872
l. Soruşturma ve güvenlik hizmetleri	873
m. İlgili bilimsel ve teknik müşavirlik hizmetleri	8675
n. Ekipman bakım ve onarım hizmetleri (deniz, hava yolu ve diğer ulaştırma araçlarını hariç)	633+8861-8866
o. Bina temizlik hizmetleri	874
p. Fotoğrafçılık hizmetleri	875
q. Paketleme hizmetleri	876
r. Basın, yayın hizmetleri	88442
s. Toplantı hizmetleri	87909*

t. Diğer hizmetler 8790

2.HABERLEŞME HİZMETLERİ

A. Posta Hizmetleri	7511
B. Kurye Hizmetleri	7512
C. Telekomünikasyon Hizmetleri	
a. Telefon Hizmetleri	7521
b. Paket anahtarlamalı veri iletişim hizmetleri	7523**
c. Devre anahtarlamalı veri iletişim hizmetleri	7523**
d. Teleks hizmetleri	7523**
e. Telgraf hizmetleri	7522
f. Faksimile hizmetleri	7521**+7529**
g. Özel kiralık devre hizmetleri	7522**+7523**
h. Elektronik posta	7523**
i. Sesli posta	7523**
j. Çevrimiçi bilgi ve veri tabanı yeniden temini	7523**
k. Elektronik veri değişimi (EDI)	7523**
l. Katma değeri bulunan faksimile hizmetleri (Depolama ve yollama, depolama ve yeniden temin)	7523**
m. Kod ve protokol dönüşümü	(mevcut değil)
n. Çevrimiçi bilgi ve/veya veri işleme (işlemlerin kaydı dâhil)	843**
o. Diğerleri	
D. Görsel İşitsel Hizmetler	
a. Hareketli görüntü, videoteyp üretimi ve dağıtım hizmetleri	9611
b. Hareketli görüntü projeksiyon hizmeti	9612
c. Radyo ve televizyon hizmetleri	9613
d. Radyo ve televizyon aktarım hizmetleri	7524
e. Ses Kayıt	(mevcut değil)
f. Diğerleri	
E. Diğer	

3.MÜTEAHHİTLİK ve İLGİLİ MÜHENDİSLİK HİZMETLERİ

A. Binalar için genel müteahhitlik işleri	512
B. İnşaat mühendisliği için genel müteahhitlik işleri	513
C. Tesisat ve montaj işleri	514+516
D. Bina tamamlama ve bitirme işleri	517
E. Diğer	511+515+518

4.DAĞITIM HİZMETLERİ

A. Komisyonculuk hizmetleri	621
B. Toptan ticaret hizmetleri	622
C. Perakende ticaret hizmetleri	631+632+6111+6113+6121
D. Franchising	8929
E. Diğer	

5. EĞİTİM HİZMETLERİ

A. İlköğretim hizmetleri	921
B. Orta öğretim hizmetleri	922
C. Yükseköğretim hizmetleri	923
D. Yetişkin eğitimi	924
E. Diğer eğitim hizmetleri	929

6.ÇEVRE HİZMETLERİ

A. Kanalizasyon hizmetleri	9401
B. Çöplerin kaldırılması hizmetleri	9402
C. Sağlık koruma ve benzeri hizmetler	9403
D. Diğer	

7.MALİ HİZMETLER

A. Tüm sigortacılık ve sigortacılığa bağlı hizmetler	812**
a. Hayat, Kaza ve Sağlık Sigortası hizmetleri	8121
b. Hayat dışı sigortacılık hizmetleri	8129
c. Reasürans ve Retrosesyon hizmetleri	81299*

d. Sigortacılığa yardımcı hizmetler (komisyonculuk ve acente hizmetleri)	8140
B. Bankacılık ve Diğer Mali Hizmetler (sigortacılık hariç)	
a. Halktan mevduat ve diğer geri ödenecek fonların kabulü	81115-81119
b. Her çeşit kredi, tüm bunların yanında tüketici kredisi, gayri menkul rehini, faktöring ve ticari işlemlerin finansmanı	8113
c. Finansal kiralama	8112
d. Bütün ödeme ve para transfer hizmetleri	81339**
e. Garanti ve Taahhütler	81199**
f. İster kendi hesabına ister başkası hesabına olsun, tezgah üstü piyasada veya diğerinde olsun aşağıda belirtilen araçları,	
-Para piyasası araçları (çekler, bono, mevduat sertifikaları vs.)	81339**
-Kambiyo	81333
-Türev ürünler, (future ve opsiyon dahil)	81339**
-Döviz kuru ve faiz araçları	81339**
-Devredilebilir menkul kıymetler	81321*
-Altın dahil diğer ciro edilebilir araçlar ve finansal kıymetler	81339**
g. Satın alma taahhüdü ve plasman aracılık hizmetleri ve benzeri	8132
h. Tefecilik	81339**
i. Aktif ve portföy işletmeciliği	8119+** 81323*
-Kolektif yatırım yöneticiliği	
-Emeklilik fonu işletmeciliği	
-Emanet ve saklama hizmetleri	
j. Mali varlıklar için saklama ve takas hizmetleri (menkul kıymetler, türev ürünler ve diğer ciro edilebilir araçları içermektedir.)	81339** veya 81319**
k. MTN.TNC/W/50'nin 1B maddesinde listelenen tüm faaliyetlerle ilgili danışmanlık ve diğer yan hizmetler	8131 veya 8133
l. Mali bilgilerin elde edilmesi ve transferi	8131
C. Diğer	

8.SAĞLIKLA İLGİLİ VE SOSYAL HİZMETLER

A. Hastane Hizmetleri	9311
B. Diğer İnsan Sağlığı Hizmetleri	9319 (93191 hariç)

C. Sosyal Hizmetler	933
D. Diğer	

9. TURİZM VE SEYAHAT İLE İLGİLİ HİZMETLER

A. Otel ve lokantalar (yemek hizmetleri dâhil)	641-643
B. Seyahat acenteleri ve tur operatörlüğü hizmetleri	7471
C. Turist rehberliği hizmetleri	7472
D. Diğer	

10.EĞLENCE, KÜLTÜR VE SPOR HİZMETLERİ

(Görsel-işitsel hizmetler dışındakiler)

A. Eğlence hizmetleri (tiyatro, müzik konserleri ve sirk hizmetleri dâhil)	9619
B. Haber Ajansı hizmetleri	962
C. Kütüphane, arşiv, müze ve diğer kültürel hizmetler	963
D. Sportif ve rekreasyonel hizmetler	964
E. Diğer	

11.ULAŞTIRMA HİZMETLERİ

A. Deniz Taşımacılığı Hizmetleri	
a. Yolcu taşımacılığı	7211
b. Yük taşımacılığı	7212
c. Gemilerin mürettebatıyla birlikte kiralanması	7213
d. Gemilerin bakım ve onarımı	8868**
e. Çekme ve kurtarma hizmetleri	7214
f. Deniz taşımacılığı için destek hizmetleri	745**
B. İç Suyolları Taşımacılığı Hizmetleri	
a. Yolcu taşımacılığı	7221
b. Yük taşımacılığı	7222
c. Gemilerin mürettebatıyla birlikte kiralanması	7223
d. Gemilerin bakım ve onarımı	8868**
e. Çekme ve kurtarma hizmetleri	7224
f. İç Suyollarındaki taşımacılığa yönelik destek hizmetleri	745**
C. Havayolu Taşımacılığı Hizmetleri	

a. Yolcu Taşımacılığı	731
b. Yük Taşımacılığı	732
c. Hava taşıtlarının mürettebatıyla birlikte kiralanması	734
d. Hava taşıtlarının bakım ve onarımı	8868**
e. Hava taşımacılığına yönelik destek hizmetleri	746
D. Uzay Taşımacılığı Hizmetleri	733
E. Demiryolu Taşımacılığı Hizmetleri	
a. Yolcu taşımacılığı	7111
b. Yük taşımacılığı	7112
c. Çekme ve kurtarma hizmetleri	7113
d. Demiryolu taşıtlarının bakım ve onarımı	8868**
e. Demiryolu taşımacılığı destek hizmetleri	743
F. Karayolu Taşımacılığı Hizmetleri	
a. Yolcu taşımacılığı	7121+7122
b. Yük taşımacılığı	7123
c. Ticari araçların kullanıcısıyla birlikte kiralanması	7124
d. Karayolu ekipmanlarının bakım ve onarımı	6112+8867
e. Karayolu taşımacılığı destek hizmetleri	744
G. Boru Hattı Taşımacılığı	
a. Yakıt taşımacılığı	7131
b. Diğer malların taşınması	7139
H. Tüm Taşımacılık Sektörlerine Yönelik Yardımcı Hizmetler	
a. Kargo teslim hizmetleri	741
b. Ambar hizmetleri	742
c. Yük taşımacılığındaki aracılık hizmetleri	748
d. Diğer	749
I. Diğer Taşımacılık Hizmetleri	
12.BAŞKA YERE DAHİL EDİLMEMİŞ DİĞER HİZMETLER	95+97+98+99

* Belirtilen hizmet CPC altında yer alan birden fazla hizmet ile ilgilidir.

** Belirtilen hizmet CPC tanımında yer alan aktivitelerin bir parçasını oluşturmaktadır.